İSAM DN-255805

Yazar	Gazete ve Mecmualar	Konu Tasnifi ve Yazı Adedi	İlk Yazısı - Son Yazısı
Bedîi Nuri	*-Donanma Mecmuası* *-Servet-i Fünun* *-Şehbal Mecmuası* *-Şura-yı Ümmet* *-Ulûm-ı İktisadiye ve İçtimaiye Mecmuası* *-İlm-i Hukuk ve Kavanin Memuası* *-Resimli Kitap* *-Neyyir-i Hakikat* *-Mülkiye Mecmuası* *-Envar-ı Ulûm*	-Sosyoloji (57) -Edebiyat (8) -Tarih (8) -Hukuk (12) -Gazete Yazısı (2) -Psikoloji (4) -Yönetim ve Siyaset (28) -Anropoloji (10)	16. 09. 1908 – 14. 07. 1913
Toplam:	**10 Kaynak**	**8 Konu 129 Yazı**	**4 yıl 9 Ay 28 Gün**

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DOKÜMAN

İstanbul'da Bir Afrika Misafirhanesi: Şazeli Dergâhı ve Ertuğrul Tekkesi[1]

Şazeliyye (181640)
Şeyh Zafir (181875)

Neslihan Ağdaş

11 Ocak 2018

Sultan II. Abdülhamit'in padişahlığı dönemi, bir bütün olarak dünyada ve elbette Osmanlı Devleti içinde çok kapsamlı değişikliklerin ortaya çıktığı bir dönemdir. Birinci Meşrutiyet dönemiyle başlayan ve Genç Türk devrimiyle beraber İkinci Meşrutiyet ile sona eren II. Abdülhamit zamanı Osmanlı Devleti, önce 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'nda büyük toprak kayıplarına maruz kaldı ve her yönden komşu ülkelerin ve Avrupa Devletlerinin tehdidi altına girdi. Bunun yanı sıra, bir müddettir durma noktasına gelen Tanzimat reformları yeniden işlerlik kazandı. Tam da bu noktada, birçok kişi tarafından muhafazakar kabul edildiysede II. Abdülhamit dönemi modernleşmenin en güçlü şekilde yaşandığı dönem olmuştur.[2]

Bu devirde Avrupalı devletlerinOsmanlı topraklarında imtiyaz elde etme yarışının doğurduğu sonuçlar II. Abdülhamit'in İslam

[1] Bu çalışma Prof. Dr. Zekeriya Kurşun danışmanlığında yapılan "*II. Abdülhamit'in Kuzey Afrika Politikası: Şeyh Zafir ve Ertuğrul Tekkesi Örneği*" başlıklı Yüksek Lisans tezinden hareketle hazırlanmıştır.

[2] Kemal Karpat-Robert W. Zens, "*I. Meşrutiyet Dönemi ve II. Abdülhamit'in Saltanatı (1876-1909)*", (çev: Nasuh Uslu), *Genel Türk Tarihi*, Editörler: Hasan Celal Güzel-Ali Birinci, XII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002,s. 315.

Akademik Araştırmalar Dergisi, Sayı 47-48, 2010-2011, s. 213-223

Dersaâdet'te Bir Arap Şeyhi: Şeyh Muhammed Zafir ve Sultan Abdülhamid ile İlişkileri

Ş. Tufan Buzpınar*

II. Abdülhamid döneminin iyi anlaşılabilmesi için bilinmesi gereken önemli konulardan biri de yönetimin tarikatlarla ilişkileridir. Bu dönemden önce Osmanlı Devleti'nin tarikatlarla ilişkilerinde güçlü bir geleneğin oluştuğu ve Osmanlı toplumunda tarikatların etkin bir yerinin olduğu bilinmektedir. Yine bilinmektedir ki, III. Selim döneminde (1789-1807) tarikatlar üzerinde devletin kontrol ve denetim gücünü artırmak amacıyla başlatılan çalışmalar zamanla önemli mesafe almış, tarikatlara bağlı vakıflar II. Mahmut döneminde Evkaf Nezareti'ne bağlanarak gelirleri kontrol edilmek istenmiş ve nihayet 1866'da kurulan Meclis-i Meşayih ile tarikatlar tamamen devlet idaresine tâbi tutulmaya çalışılmıştır.[1] II. Abdülhamid'in devraldığı bu mirası ne kadar devam ettirdiği ve ne kadar değişikliğe uğrattığı ise tam olarak bilinmemektedir. Öyle görünüyor ki Sultan, diğer alanlarda birçok örneğine rastlandığı gibi tarikatlar konusunda da resmi kurumları yok saymamakla birlikte gayri-resmi kanalları etkin olarak kullanmayı tercih etmiştir. Bu tavrın önemli örneklerinden biri de Şeyh Zafir ile geliştirdiği ilişkilerdir. Osmanlı Arap coğrafyasında önemli bağlantıları olduğu düşünülen Şeyh Zafir 1870'li yıllarda İstanbul'da ikamete başlamış, daha sonra Sultan II. Abdülhamid'in de etkisiyle Yıldız Sarayı yakınlarına yerleşmiş ve vefatına kadar Osmanlı payitahtını terketmemiş veya terkedememiştir. Bu özellikleri nedeniyle, Şeyh Zafir ile Abdülhamid'in şehzadelik yıllarında başlayan ilişkileri, hakkında çok söylenti üretilen ve genelleme yapılan konulardan olmuştur.[2] Bu makale, birçok söylenti ve genellemenin yanı sıra doğrulanması veya yanlışlanması oldukça zor veya imkansız olan birçok malumat arasından bir nebze olsun güvenilir bilgiye ulaşabilme çabasının ürünüdür ve konuyla ilgili devam etmekte olan bir araştırmanın da kısmî sonuçlarını içermektedir. İddialı olmamakla birlikte bu yolda sağlanabilecek kısmî başarı, Sultan II. Abdülhamid ile bir Arap şeyhin ilişkilerinin yapısı hakkında bazı ipuçları verebilecek ve Sultanın Araplarla ilgili geliştirdiği politikaların ve İslam anlayışının daha iyi anlaşılmasına katkı yapabilecektir.

Seha Neşriyat: 71
Tasavvufî ve Ahlâkî
Eserler Serisi: 8

Kapak: Özkul EREN
Dizgi: Ahsen
Baskı-Cilt: Acar Matbaası
İSTANBUL-1990

SEFÎNE-İ EVLİYÂ

Hüseyin VASSÂF

Osmanlıca'dan Çeviren
Dr. Mehmet AKKUŞ
Dr. Ali YILMAZ

Türkiye Diyanet Vakfı
İslâm Ansiklopedisi
Kütüphanesi
F
Kayıt No. : 11643
Tasnif No. : 922.977 HÜS.S

SEHA NEŞRİYAT TİC. A.Ş.
Merkez: Feyzullah Ef. Sok. No: 6
FATIH-İSTANBUL Tel: 524 16 00
Şube: Hacıbayram Cad. No: 12
Ulus-ANKARA

u kemâli oldular.

Yemen'de Habyâ nam karyede medfen-i mübarekleri ziyaret-gâh-ı uş-şâktır.

Ahz-ı feyz edenler: Medine-i Münevvere şeyhü'l-ulemâsı Muhammed Âbid es-Senedî, Şeyh Muhammed es-Senûsî, Şeyhül Arabiyyü'd-Dürkâdî, Mekke'-de, Şeyh Muhammed Hasan Zâfir el-Medenî; Mağrib'de, Şeyh Muhammed el-Meczûbî es-Sevâkinî; Yemende, Seyyid Abdürrahman el-Ehdel, Şeyh İb-rahim er-Reşîd kaddesa'llahü esrârahüm.

ŞEYH İBRAHİM er-REŞİD HAZRETLERİ:

Müşarün ileyh hazretleri, Hz. Şeyh'in nefes-i nefîsine mazhar olmuş eâzım-ı sûfiyyedendir. İlâ âhiri'l-ömr, şeyhinin mülâzım-ı sohbet ve hizmeti ol-muş idi. İsmail Nüvvâb ve Ahmed-i Rendrâvî ve Ali Sayrevî namında üç hali-fe-i mükerremleri vardır.

İsmail Nüvvâb Hazretleri, müşârun ileyhin tercüme-i halini yazıp, Ahmed b. İdris'in evrâd ve ahzâbı hâşiyesinde tab' ettirmişlerdir. Rasûlu'llah (s.a.s.) Efendimizden ve Hızır (a.s.)'den telekkun-ı esrâr eylemiştir. Harameyn-i Muh-teremeyn'de bulunup, Medine'de âzim-i dâr-ı karar olmuştur. Eâzım-ı meşâyih-ı müteahhirîndendir.

İsmail Nüvvâb'ın terceme-i hâli bilmünâsebe Nakşibendiyye faslında ya-zılacaktır.

MEDENİYYE ŞUBESİ:

Umde-i ehl-i irfân Şeyh Muhammed Hasan Zâfir el-Medenî Hazretleri'-ne mensubtur. Mahdumları Muhammed Zâfir Efendi, *Envâru'l-Kudsiyye* nam eserinde, bu şûbeyi, tarîkat-i Medîne namıyla yad eder. Ve her ne kadar tarîkat-i Şâzeliyye'nin fürûu ise de, müşârün ileyh zamanında daha çok kesb-i vüs'-at ederek şehir ve kasabalara ve aktâr-ı İslâmiyye'ye yayılmış olduğunu zikr eyler. Pederleri, Hamza Zâfir el-Medenî'dir.

Şeyh Hasan Zâfir 1222/ (1807) senesi hilâlinde Medine-i Münevvere'de doğmuştur. Diyâr-ı Mağrib'e seyâhati vardır. Şeyh Muhtar-ı Kenî el-Kâdirî Hazretleri'nden, şube- i Şâzeliyye'den, Nâsıriyye kolundan ilm-i esmâ ile esrâr-ı hurûfu almıştır. Seyyid Ahmed-i Tîcânî ve Seyyid Muhammed b. İsâ-yı Şâ-zelî ile ba'de'l-mülâkat 23 Safer 1223/ (Nisan 1808) tarihinde Fas'da kibâr-ı meşâyih-ı Şâzeliyye'den Ahmed ed-Dürkâdî'ye tecdîd-i bey'at edip, dokuz sene hizmetinde bulunmuştur. Hilafet alarak Medine-i Tâhire'ye hicret ve üç sene hâl-i tecerrüdde ikâmet eyledi. Bade'l-hac Medine'ye avdetle, Seyyid Ahmed b. İdris Hazretleri'yle mül kâtta ve ahz-ı füyûzatta bulundu. Fas'a gidip, Ah-

med ed-Dürkâdî ile hem sohbet oldu. Medine'ye avdet sırasında Trablusgarb'a uğradı. Çok kimseler arz-ı nisbet ettiler.

Şeyh Ahmed ed-Dürkâdî'nin silsile-i tarikatı: Şeyh Ali el-Cemîl'-il Avânî Şeyh Arabî b. Ahmed, Şeyh Ahmed b. Abdillah, Şeyh Kâsım-ı Hasâsî, Şeyh Muhammed b. Abdillah, Şeyh Abdurrahman, Şeyh Yûsuf el-Fâsî, Şeyh Ab-durrahman, Şeyh Ali el-Dühâcî, Şeyh İbrâhim-i Efhâm, Şeyh Ahmed-i Ze-rûk, Şeyh Ahmed b. Ukbete'l-Hadramî, Şeyh Yahya-yı Kâdirî şeyh Ali b. Vefâ, Şeyh Bahru's-Safâ, Şeyh Muhammed, Şeyh Dâver b. Bahla, Şeyh Ta-ceddin b, Ahmed b. Atâullah el-İskenderî, Şeyh Ebu'l-Abbas el-Mürsî, Hz. Pir Ebu'l Hasan eş-Şâzelî, kaddesa'llahü esrârahüm.

1263/ (1847) senesinde, Trablusgarb'da, Mısrata'da irtihâl-i dâr-ı naîm eylediler. Mahdumları Muhammed Zâfir Efendi'nin himmetiyle üzerlerine bir türbe inşa olunmuştur. Ondört evladı vardı. Ecell-i hulefası: Şeyh Muham-med Zâfir Efendi, Şeyh Abdülkâdir, Şeyh Muhammed el-Fâsî, Şeyh Seyyid Ahmed, Şeyh Seyyid Muhammed, Şeyh Seyyid Ali Nureddin, Şeyh Seyyid Muhammed et-Tayyib, Şeyh Ömer-i Bâlî, Şeyh Ahmed er-Rufâî, Şeyh Ah-med es-Semenhûdi, Şeyh Abdullah, Şeyh İbrâhim-i Berâde Hazeratı olub, İs-tanbul'da, Mısır'da, Hicaz'da, Tunus'da,. Suriye'de, Medine-i Münevvere'de neşr-i feyze memur olmuşlardı. Kaddesa'llahü esrârahüm.

ŞEYH MUHAMMED ZÂFİR EFENDİ

Muhammed Zâfir el-Medenî diye yad olunur. 1244/ sene-i hicriyyesinde (M.1828) Trablusgarb'da Mısrata'da, dünyaya kadem-nihâde olmuştur. Pe-derleri, bâlâda zikr olunan Muhammed Hasan Zâfir el-Medenî'dir. Valide-leri, Kamer Hanım'dır. Ondokuz, yirmi yaşına kadar Mısrata'da bulunup, ibtidâî tahsilden sonra Tunus ve Cezayir'de seyahat ve Mısır tarîkiyle Medine-i Münevvere'ye azimet eyledi ve bu sırada erbâb-ı ilm ü irfândan pek çok kim-selerin mazhar-ı ilm-ü feyzi oldular.

Peder-i ekremlerinin dâhil-i dâire-i terbiyetleri olduğundan, tarikaten on-dan hilafet aldılar.

Trablus'a avdetlerinde kırküç yaşına kadar kaldılar. Biraderleri Şeyh Hamza, İstanbul'a gelmiş ve Pertevniyal Valide Sultan'ın mazhar-i iltifâtı ol-muşidi. Vâlide Sultan, intisab etmek arzusunu izhâr edince, "efendim, bü-yük biraderim ehl-i kemâldir, fakîre müsâade buyurunuz, gideyim onu getireyim." deyip davet-i vâkıa üzerine almış getirmiştir ki, Sultan Abdüla-ziz devrine müsâdif 1287/ (1870) senesindedir.

Mahmud Nedim Paşa, Trablus valiliğinde müşarün ileyhi iyi tanıdığın-dan, Valide Sultan'a medh edip, bu sırada Şehzâde Abdülhamid Efendi dahi Hz. Şeyh'e meclûb olmuş ve intisab etmiştir. Unkapanı civarında Üçmihrab-lı Camii yakınında bir hâne istîcâr edilip, üç sene kadar bulundular. Abdül-

عبدالله محمد الحبشي, جامع الشروح والحواشي , (معجم الشامل لأسماء الكتب المشروحة في التراث الأ سلامي و بيان شروحه), الجزء الثاني, 1425/2004 ابو ظبي , ص.
İSAM 130565. 98

-Seyh Sofu

08 ARA 2006

رسائل الدرقاوي

(محمد العربي بن أحمد الدّرقاوي المغربي الحسيني المالكي الشاذلي المتوفى ١٢٣٩هـ) طبعت في فاس سنة ١٣١٨هـ (سركيس :٨٧٢)

***

محمد ظافر بن محمد بن حسن بن ظافر الطرابلسي المتوفى ١٣٢١هـ (هدية العارفين ٢: ٣٩٩)

ـ أقرب الوسائل في شرح منتخبات الرسائل لمحمد العربي الدرقاوى

II. Abdülhamid Han'ın Şâzelî Tarîkatı Şeyhi

ŞEYH MUHAMMED ZÂFİR EFENDİ

VE

ERTUĞRUL TEKKESİ

Türkiye Diyanet Vakfı
İslâm Araştırmaları Merkezi
Kütüphanesi
Dem. No: 131668
Tas. No:

Hazırlayan
Kâmil BÜYÜKER

İstanbul 2004

TDV İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi

320.956074 GNL. 098946
KAR.P Karpat, Kemal H.
İslamın siyasallaşması : Osmanlı Devleti'nin son döneminde kimlik, devlet, inanç ve cemaatin yeniden yapılandırılması / Kemal H. Karpat ; çev. Şiar Yalçın. -- İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2004.
XXIX, 879 s. ; 23 cm. -- (İstanbul Bilgi Üniversitesi yayınları ; 58. Tarih ; 7)

Orj. adı: The Politicization of Islam: reconstructing identity, state, faith, and community in the late Ottoman State
ISBN 975-6857-58-7

Ermeni azınlıkların bulunduğu bölgelerde girişilen reform hareketlerinde aktif bir rol oynamış, birlik komutanları Kürt aşiret reislerinin arasından atanmış Hamidiye Alayları'nın kuruluşunda yardımı geçmiştir. Bir diğer ve daha önemli örnek de Mehmed Namık Paşa'dır (1804-92). Konyalı bir ulema ailesinden dünyaya gelmiş, Londra'da büyükelçilik yapmış, hükümette çeşitli yüksek mevkiler işgal etmiş ve 1858 Arazi Kanunnâmesi'nin temellerini oluşturan ilk toprak tedbirlerini almakta etkili olmuştur. 1861'de ikinci Bağdat valiliği sırasında kanunnameyi uygulamıştır. Namık Paşa 1876 Kanun-ı Esasî'sine karşı çıkmış (sultanın gözünde önemli bir tercih sebebi) ve hükümetin bazı "gayri İslâmî" tedbirlerini şiddetle eleştirmiştir. Ama Fransız şairi Lamartine'in tabiriyle, meslekdaşları gibi "aydınlanma ve ilerlemeye susamıştı". İbn-i Battuta'nın *Seyahatname*'sini ve *Redhouse* sözlüğünü Türkçeye çevirmiştir.[18] Üçüncü örnek bu kitabın başka yerlerinde de sözü geçen Gazi Ahmed Muhtar Paşa'dır (1839-1919). Aslen Kastamonulu olup Bursa'nın bir tüccar ailesinden gelmektedir. Askerî ve fikrî alanlardaki başarılarına rağmen, bağımsız düşünceleri ve mizacı Abdülhamid'in kuşkularını çekmiştir. Neticede Mısır'a "sürülmüş" ve orada 1885-1909 arasında Osmanlı yüksek komiseri olarak görev yapmıştır.

Abdülhamid'in dış danışmanlarının ikinci grubu esas itibarıyla Arapça konuşan ekâbir takımından oluşmuştu. Bunlar saray ile kendi vilâyetleri arasında aracı olarak hizmet etmişler ve aynı zamanda halkla ilişkiler uzmanı ve propagandist olarak çalışmışlardır. Onların aracılığıyla Arap kitlelerin desteğini sağlamak peşinde olan Abdülhamid bu danışmanlarını geniş bir halk desteğine sahip dinî tarikatlerden seçmeye çalışırdı. Bunların başında hiç kuşkusuz Suriye'de nüfuzlu Rıfai tarikatinin başı olan Şeyh Ebulhuda es-Sayyadi (ö. 1909) vardı.[19] Ebulhu-

18 Bu iki şahıs için bkz. Ali Karaca, *Anadolu Islahatı ve Ahmed Şakir Paşa, 1838-1899* (İstanbul, 1993) ve Ahmed Nuri Sinapli, *Şeyhül Vüzera, Serasker Mehmet Namık Paşa,* (İstanbul, 1987); Abdülhamid'in Saray "Kabinesi"nin listesi için bkz. F.A.K. Yasamee, *Ottoman Diplomacy: Abdülhamid II and the Great Powers, 1878-1888* (İstanbul, 1996), s.36-39.

19 Bkz. Butrus Abu Maneh, "Sultan Abdülhamid II and Shaikh Abdulhuda al-Sayyadi," *Middle Easten Studies 15* (1979): 131-53; bu yazar Abdulhuda'nın önemini biraz abartıyor gibi gözükmektedir. Ayrıca bkz. B. Gürfırat, "Ebul Huda'nın II. Abdülhamid'e Sunduğu Arizalar," *Belgelerle Türk Tarihi 18* (1969): 27-28; Engin D. Akarlı, "Abdülhamid II's Attempts to Integrate Arabs into the Ottoman System," *Palastine in the Late Ottoman Period*, yay. David Kushner (Leiden, 1986), s.74-89. Abdülhamid'in "Arap Sekreteri," Suriyeli ileri gelenlerle irtibat adamı, bkz. E. Caesar Farah, "Arab Supporters of Sultan Abdülhamid II: İzzet al-Abid," *Archivum Ottomanicum15* (1997): 189-220.

da iyi bir hatip, mükemmel bir risaleci ve Osmanlı himayesi altında İslâm birliğinin ateşli bir avukatıydı. Ebulhuda, Abdülhamid'in savunduğu İslâm birliğinin Arap çıkarlarına en iyi şekilde hizmet edeceğine inanıyordu; çünkü, Osmanlı askerî ve siyasi kalkanı olmazsa, Arapların çeşitli gruplara bölünmesinden ve yabancı kuvvetler tarafından işgal edilmesinden korkuyordu. Abdülhamid ile onu ziyarete gelen yüksek makam sahipleri, kabile reisleri, dinî liderler ve Suriye, Irak ve Arabistan Yarımadası'nın ileri gelenleri arasında aracılık ve tercümanlık yapan Ebulhuda, efendisi tarafından Mekke, Kuzey Afrika ve daha başka yerlerdeki reislere yazılan mektuplardan bazılarının Arapça müsveddelerini yazmıştı. Ebulhuda ayrıca iki yüzün üstünde risale yazdı ve bunlarda Osmanlıları Allah'ın İslâm'ı kurtarmak için gönderdiği halaskârları olarak tasvir etti. Buna rağmen, Ebulhuda'nın rolü, belki Abdülhamid'e yakınlığından ve saraya serbestçe girip çıkabildiğinden dolayı abartılmıştır. Ebulhuda'nın politika üretici kararlara birinci kategorideki danışmanlar kadar katılmadığı anlaşılmaktadır. O daha çok Arap ve İslâm davalarıyla ilgili işlerde danışmanlık yapmış ve cömertçe mükâfatlandırılmıştır; ama tavsiyelerine her zaman uyulmuş olduğu söylenemez. Son tahlilde, daha ziyade bir Arap vatanperveriydi ve padişaha yakınlığını Arapların bölgesel çıkarlarına hizmet etmek için kullanmıştır. Ne de olsa, Osmanlı hâkimiyeti, mükemmel olmasa bile, yabancı tahakkümünden iyidir diye düşünmüş olmalıdır.

Şeyh Muhammed Zafir el-Madanî hem bir danışman hem de bir sırdaştı ve Abdülhamid'in derin saygısını ve sevgisini kazanmıştı, çünkü efendisinin sultan olacağını önceden bilmişti. Zafir, Şazeliye tarikatinin küçük Medeniye kolundandı. Ali bin Abdullah (ö. 1258) tarafından kurulan ve esas itibariyle Cezayir, Tunus ve Fas'ta faaliyet gösteren ve yıldızı parlayan tarikat ilerde Fransız işgaline karşı verilen mücadelede öncü bir rol oynamıştır. Kardeşi Zafir ve hısımları sulta-

X. VAKIF HAFTASI KİTABI, Ankara-1993, s. 333-340

182125

İSTANBUL-BEŞİKTAŞ ŞEYH ZAFİR TÜRBESİ, KİTAPLIĞI VE ÇEŞMESİ RESTORASYONU

D 471/10

Nilgün OLGUN
Rest.Uzm.Y.Mimar

İstanbul İli, Beşiktaş İlçesi Yıldız Yokuşu, Serencebey'de Ertuğrul Tekke Camisinin istinat duvarının bitişiğinde yer alan Şeyh Zafir Türbesi, Kitaplığı ve Çeşmesinden oluşan külliye, kikleri Lale Devrine kadar uzanan batılılaşma akımlarından art Nouveau'nun Türkiye'de özellikle de İstanbul'daki en iyi örneklerinden biridir.

Art Nouveau, teknik yönden XVI., XVII., ve XVIII. yüzyıl Fransa'sındaki metal kostrüksüyon konusundaki çeşitli denemelere, kuram yönünden ise Violet-Le Duc'un yeni malzeme, konstrüksüyon ve strüktür mantığına dayanan stilistik bir formülasyondur.

1900'lü yıllarda, Osmanlı toplumunda sosyal ve kültürel alanlardaki standartlar, Avrupa'daki yeni akımlardan direkt olarak etkilenmiştir. Özellikle de İstanbul gibi hem doğulu hem batılı akımların ve kültürlerin bir arada bulunduğu bir çevrede de farklılaşma daha net olarak algılanmaktadır. Bu etkileşimi sağlayanlar da tabiiki yabancı uygulayıcılardır. Mimarlık ve sanat alanında etkili olan batılı uygulayıcılardan biri de İtalyan mimar Raimando D'Aranco'dur. D'Aranco'nun Osmanlı ile olan ilişkisi ilk olarak 1894 yılındaki "Osmanlı Sergisi"nin projelerinin hazırlanması ile başlayıp, 1908 yılına kadar devam etmiştir. Özellikle 1896 yılından itibaren Saray Mimarı olarak görev yapmış olması nedeniyle, özellikle İstanbul'da Art Nouveau'nun yaygınlaşmasında önayak olmuştur.

Saray Mimarı olarak İstanbul'da bulunduğu dönenmlerde inşa etmiş olduğu eserleri üç ana grupta toplamak mümkündür;

1. Grupta... Batı Avrupa etkisi altında inşa etmiş olduğu konut yapıları,
2. Grupta... Mimar Valaury ile beraber inşa ettikleri büyük ölçekli resmi yapılar,
3. Grupta... Osmanlı kültürünün etkilerini Art Nouveau ile birleştirerek inşa etmiş olduğu kompozisyon yapıları. Bu grubun en iyi örneği Şeyh Zafir Türbesi, Kitaplığı ve Çeşmesidir.

Şeyh Hamza Zafir Efendi, Kuzey Afrika'lı müslümanlar üzerinde büyük etkisi olan, dini lider, ayrıca II. Abdülhamit'in *"Pan İslamizm"* politikası içinde olan önemli şahıslardan biridir. Bu politikası doğrultusunda, Yıldız sırtlarında büyük bir arazi üzerinde konak, dergah, imaret, kitaplık, çeşmeyi Şeyh Zafir Efendi için inşa ettirmiştir. Bugün bunlardan yalnızca II. Abdülhamit'in Saray Mimarı Raimondo D'Aranco tarafından 1905-6 yılları arasında inşa edilmiş olan türbe, kitaplık ve çeşme mevcuttur. Dikdörtgen bir arazi üzerinde yerleşmiş olan ve külliye olarak değerlendirilebilecek türbe, kitaplık ve çeşme D'Aranco'nun kendi tasarladığı demir parmaklıklarla çevrelenmiştir. Plan boyutunda büyük bir sadeliğe sahip olan türbe ve kitaplık kare plan şemasına sahiptir. Birbirlerine ara bir koridor ile bağlanırlar.

Her iki yapıya da kuzeyden ahşap bir kapı ile girilir. Girişin solunda, Ertuğrul Tekke Camisi'ne bakan cephe, her iki yapıda da sağırdır. Yapılarda yola cephe veren ve görünen yüzeyler kesme taş, içerde, sağır cephelerde ve kitaplıktaki kitap nişlerinde ise tuğla yapı malzemesi olarak kullanılmıştır.

Türbe'de Osmanlı kültürünün Art Nouveau ile kaynaştığını algılamak mümkündür. Osmanlı mimarisindeki gibi anıtsal olmakla birlikte, Art Nouveau'nun malzeme kullanımındaki çeşitlilik ve tekniği de sergilemektedir.

İki boyutlu düzlemde hem plan şeması hem de iç mekan tasarımında çok sade olan yapılar, Art Nouveau'nun da etkisiyle cephe olarak volümetrik etki bırakmak üzere çok uğraşılmış ve işlenmiştir. Cephe direkt olarak plan şemasını yansıtmamaktadır. Simetri ana etkileyici faktördür.

Türbenin yola bakan cephelerinin düzenlerine bakıldığında, bütün mimari ve strüktürel elemanların, geometrik şekillerin, belirli oranlar içerisinde kompozisyon oluşturduğu gözlenmektedir. Örneğin, pencere kotunda eşit ölçüde, kare elemanlar (pencere ve taş rilyefler) üç cepheyi de çepeçevre bant şeklinde sarmakta, orta kısımda ise dar ve yüksek floral bezemeli metal pencerelerle yatay-dikey oranı oluşturulmaktadır. Orta pencereler her iki yandaki kabartma taşların oluşturduğu üç yüzey, ağırlık kulelerinin üçgenleri ile çakışır.

27 ARALIK 1996

Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, III, İstanbul 1994

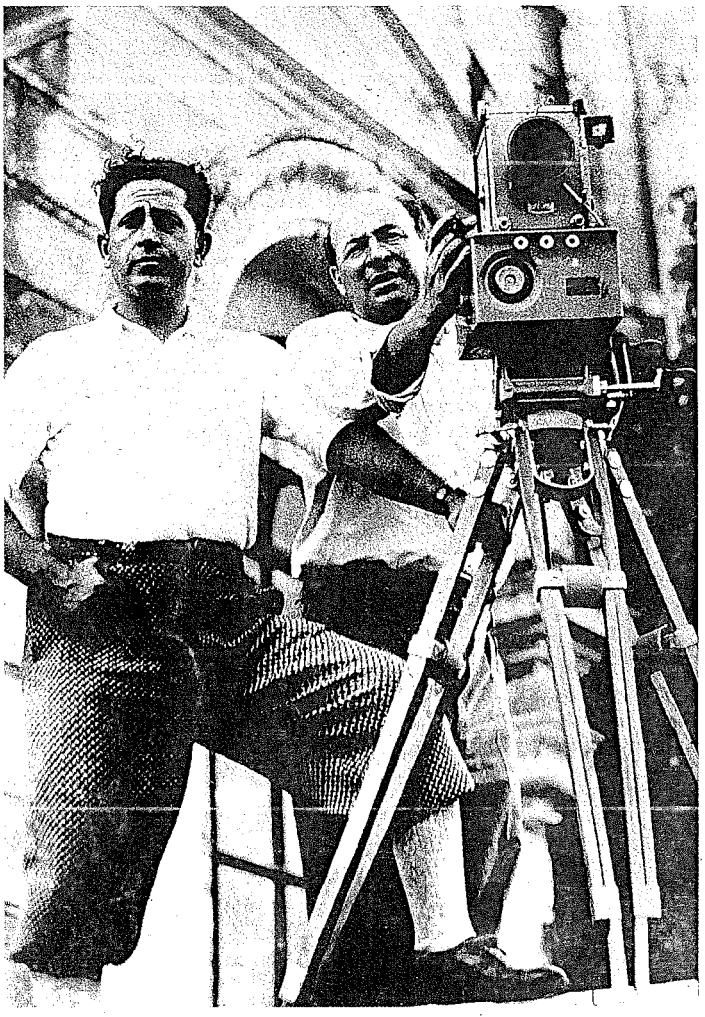

Muhsin Ertuğrul Cezmi Ar'la birlikte bir film çekiminde, 1930'lar. *TETV Arşivi*

rejisörlük görevi teklif edildiyse de kabul etmedi.

23 Aralık 1969-12 Ocak 1970 arasında 60. sanat yılı büyük bir programla kutlandı. 1974'te sonuncu kez Şehir Tiyatroları genel sanat yönetmenliğine getirildi. Bu dönemde Deneme Sahnesi'nin çalışmalarını başlattı, gezici tiyatro programı yaptı, semt tiyatrolarını yaygınlaştırdı. 1976'da Şehir Tiyatroları'nın "yerinden yönetim" tartışmalarına ve iç gerilime son vermek gerekçesiyle belediye başkanının yönetime el koyması üzerine, genel sanat yönetmenliği görevini bıraktı.

Muhsin Ertuğrul'a 1979'da, Türk Tiyatrosu ve sinemasına yaptığı hizmetlerden dolayı, Ege Üniversitesi'nce "fahri doktor" sanı verildi. Bu törene katılmak için gittiği İzmir'de öldü. İstanbul'da Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi. Belediye Meclisi'nin aldığı karar uyarınca, Şehir Tiyatroları'nın Harbiye'deki sahnesine Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu adı verildi.

Muhsin Ertuğrul ayrıca, Perdeci, Ahmet Rıdvan, Füruzan Cemali, Nabi Zeki ve Servet Moray takma adlarıyla tiyatroya ilişkin pek çok yazı yazdı, çeviriler yaptı. Anılarını topladığı *Benden Sonra Tufan Olmasın* adlı yapıtı ölümünden sonra yayımlanabildi (İst., 1989).

HİLMİ ZAFER ŞAHİN

ERTUĞRUL TEKKESİ

Beşiktaş İlçesi'nde, Yıldız Mahallesi'nde, Yıldız Caddesi üzerinde yer almaktadır.

1305/1887'de II. Abdülhamid (hd 1876-1909) tarafından Şazelî tarikatının ileri gelen şeyhlerinden, bu tarikatın Medenî kolunun kurucusu Şeyh Hamza Zafir Efendi (ö. 1903) adına tesis edilmiştir. Camitekke niteliğinde olan bu kuruluşun adı, Osmanlı hanedanının ceddi Ertuğrul Gazi'nin hatırasını canlandırmak arzusunun yanısıra, II. Abdülhamid'in, yine bu amaçla Domaniç yöresi Türkmenlerinden oluşturduğu Ertuğrul Alayı'nın ibadetine tahsis edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Ertuğrul Tekkesi, İstanbul'da fazla yayılmamış olan, daha önce Unkapanı'ndaki ve Alibeyköy'deki iki tekke ile temsil edilen Şazelî tarikatını güçlendirmekten çok, İslam âleminin çeşitli yörelerinden Osmanlı başkentine gelen tarikat şeyhleri ile ulemayı ağırlamak, özellikle de bu kişiler aracılığı ile Osmanlı hanedanının tasarrufunda bulunan hilafet kurumunun prestijini artırmak amacıyla tesis edilmiştir. Başka bir deyimle bu tekkenin varlık sebebi II. Abdülhamid'in Panislamizm politikasına, Şeyh Zafir Efendi'nin -Trablusgarp'ın Mısra kasabası merkez olmak üzere- Şazelîliğin yaygın olduğu bütün Kuzey Afrika'daki büyük nüfuzuna dayanmaktadır.

Başlangıçta cami-tevhidhane ve selamlığı barındıran esas yapının yanısıra harem ve misafirhane bölümlerinden meydana gelen tekke 1905-1906'da türbe-kitaplık-çeşme üçlüsü ile donatılmıştır. Birbiriyle bağlantılı olan bu bölümlerin tasarımı, Raimondo d'Aronco'ya(→) aittir. Cami-tevhidhaneye 1905'ten önce bir minare eklendiği tespit edilmektedir.

Tekkeler kapatıldıktan sonra binaların mülkiyeti Vakıflar İdaresi'ne intikal etmiş, kullanımları ise önce İstanbul Belediyesi'ne, sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmiş, cami-tevhidhane dışında kalan bölümler 1957'ye kadar Şair Nedim İlkokulu olarak kullanılmıştır. Bu arada gerekli bakımdan mahrum kalan yapılar, ilkokulun başka yere taşınması üzerine cami olarak ibadete açılmıştır. 1960'lı yılların sonlarında çökme tehlikesiyle karşı karşıya kalan ana bina 1969-1973 arasında Vakıflar İdaresi tarafından esaslı bir onarıma tabi tutulmuş, onarımdan sonra, Vakıflar İdaresi'nin depolarında çürümeye terk edilen çeşitli tarikat eşyasının sergilendiği bir müze olması kararlaştırılmış iken birtakım siyasi spekülasyonlar yüzünden bu karar uygulanamamıştır. Günümüzde ana bina cami olarak kullanılmakta, türbe, kitaplık ve çeşme sağlam durumda bulunmakta, onarım kapsamına alınmayan harem ve misafirhane binaları ise her geçen gün biraz daha harap düşmektedir.

Kuruluşundan itibaren Şazelî tarikatının İstanbul'daki merkezi durumuna gelen, aynı zamanda bu tarikatın Medenî kolunun pirevî niteliğini taşıyan Ertuğrul Tekkesi'nin ilk şeyhi Hamza Zafir Efendi Trablusgarp'ın Mısra kasabasındandır. II. Abdülhamid'in kendisine intisap etmesine ve aşırı ilgi ve hürmet göstermesine rağmen hükümdara olan yakınlığını kötüye kullanmamış, bilgisi ve kişiliği ile İstanbul'da saygın bir mevkiye sahip olmuştur. Ayin günü cuma olan tekkenin postuna Hamza Zafir Efendi'den sonra küçük kardeşleri Muhammed Zafir Efendi (ö. 1904) ile Beşir Zafir Efendi'nin (ö. 1909) geçtikleri bilinmektedir.

Ertuğrul Tekkesi, yine II. Abdülhamid'in yakınlarından Rıfaî-Sayyadî Şeyhi Ebülhüda Efendi'nin Serencebey'deki tekkesi ile beraber, "velinimetlerinin" çevresinde kümelenen devlet ricaline ve bendegâna (saray mensupları) ait bahçeli konaklar arasında, padişahın oluşturduğu bir tür "manevi koruma çemberinin" halkalarını meydana getirmekteydi. Tekke arsası kuzeyde Yahya Kemal Parkı, diğer yönlerde ise, Yıldız Sarayı'na doğru kavisler çizerek uzanan Yıldız Caddesi ile sınırlıdır. Arsa doğudan batıya doğru alçalan eğimden dolayı istinat duvarı niteliğinde çevre duvarları ile kuşatılmış, ayrıca kıble doğrultusunda uzanan bir istinat duvarı ile iki sete ayrılmış, yüksekte kalan doğu yönündeki sete cami-tevhidhane ile selamlığı barındıran ana bina, bunun batısında, ayakta kalan sete de türbe-kütüphane-

181879

Pâkistan'ın Türkler'e Yardımı

Hindistan Müslümanları, yani şimdiki Pâkistan, öteden beri Türkler'in en büyük dostu olmuştur. Bilhassa 1876-77 Türkiye - Rusya savaşında, 1912-13 Balkan Savaşı'nda, Millî Mücadele'de, Hindistan Müslümanları, para ve heyetler göndererek, bütün basın ve propaganda organlarını seferber ederek, İngiltere üzerinde baskı yaparak, Türkler'i şiddetle desteklemişlerdir. Pâkistan'ın manevî kurucusu Muhammed Ikbâl'in Balkan Savaşı'nda ve Millî Mücadele'de Türkiye'yi candan destekleyen ateşli şiirleri büyük yankılar yapmıştır. Hindistan Müslümanları çocuklarına, o çağın Türkiye'sinin tanınmış isimlerini (Abdülhamid, Reşad, Enver ve nihayet Mustafa Kemal) koymuşlar, evlerinden Türkiye hükümdarlarının ve sonra Atatürk'ün resmini eksik etmemişlerdir.

Pâkistanlılar'ın Türkler'e, tarihlerinin en kritik anlarında yaptıkları büyük maddî yardım, hiç bir zaman unutulamaz. Türkiye İş Bankası'nın bile Hindistan Müslümanları'nın gönderdiği parayla kurulduğu hatırlanırsa, bu yardımın ölçüsü hakkında bir fikir edinmek kabil olur. Bu makalemizde, Hindistan'daki Müslüman devletlerin Haydarâbâd Nizamlığı'ndan sonra en büyüğü olan Bhopal Nevvâblığı'nın 93 Savaşı sırasında Türkiye'ye yaptığı yardımları gösteren bazı mektuplar yayınlıyoruz. O zaman Bhopal'de bir kraliçe, Şâh-i Cihân Beğim (1868-1901) hüküm sürüyordu. Mektuplar, kraliçenin ikinci kocası olan büyük bilgin Nevvâb Seyyid-Muhammed Sıddık Hasan Han tarafından, II. Sultan Abdülhamid'in yakın adamlarından Medineli Şeyh Mehmed Zafir Efendi'ye gönderilmiştir. Hasan Han'ın 32 Arapça eserinin çoğu o zaman İstanbul matbaalarında basılmıştı. Mektupların asıllarını, İngilizce tercümeleriyle beraber, Pâkistan basın ataşesi Şerîfü'l-Hasan bize vermiştir. İngilizce'den Türkçe'ye tercümeleri. Öz Dokuman tarafından yapılmıştır.

Hayat Tarih Mecmuası
(1 Aralık 1965) yıl: I / cilt: 2 / sayı: 11 (s. 19-21)

Biyografi Analiz Dergisi / Kasım 2004 Sayı 11/1

II.Abdülhamid Han ve Şeyh Muhammed Zâfir

Kamil Büyüker

Istanbul'un Beşiktaş ilçesi pek çok padişahın ikamet ettiği, sarayların gölgesinde, tarih kokan önemli bir merkezidir. Beşiktaş'la adı çok sık anılan padişahımız da elbetteki II. Abdülhamid Han'dır. Yıldız Sarayı, Yıldız Hamidiye Camii o dönemin önemli merkez-lerindendir. Yine dönemin önemli mekanlarından biri olan, bugün bir sükût ve sükun hâli yaşayan eski yıldız caddesini geçerken yolun sağında tabiri caizse boynu bükük kalmış bir tekke gözünüze çarpar. II. Abdülhamid'in Trablusgarp'tan getirterek intisab ettiği ve büyük bir ilgi ve alaka gösterdiği Şeyh Muhammed Zâfir Efendi'nin türbesi ve yine Şeyh Efendi için yaptırdığı Ertuğrul Tekke (Camii) bulunmaktadır. Tarihin önemli karelerinin cereyan ettiği mekan olan bu tekke ve Şeyh Zâfir Efendi, bugün derin bir sükûtu yaşıyor.

Hayatı

Şâzelî tarikatina bağlı Medeni kolu şeyhlerinden Şeyh Muhammed Zâfir Efendi, 1244/1828 yılında Trablusgarb'ın Derne yakınında Mısrata beldesinde dünyaya geldi. Künyesi Şeyh Muhammed Zâfir b. Muhammed Hasan b. Hamza Zâfir el-Medeni et-Trablusi el-Mağribi eş-Şirazi'dir. Babası Muhammed Hasan Zâfir el- Medeni'dir. Annesi Kamer Hanım'dır. İlk tahsilini babası Muhammed Hasan Zâfir'den aldı. On dokuz-yirmi yaşlarına kadar Mısrata'da bulunup ibtidai tahsilinden sonra, Tunus ve Cezair'e, oradan Mısır yoluyla Medine-i Münevvere'ye gitti. Medine'de bulunduğu süre zarfında ilim erbabı ve irfan ehli insanlarla görüşüp tahsilini tamamladı. Tahsilini tamamladıktan sonra kırk üç yaşına kadar Trablusgarb'tan ayrılmadı. Bizatihi tedrisinden geçtiği babasından Şâzelîye tarikatı Medeni kolunun hilafetini de aldı. Bu arada kardeşi Hamza Zâfir İstanbul'a gelmiş, Trablus Valisi olan Mahmut Nedim Paşa (ö.1300/1883)'nın vasıtasıyla Pertevniyal Valide Sultan'ın iltifatına mazhar olmuş, valide sultan'ın intisab etme arzusu üzerine "Efendim! Büyük biraderim ehl-i kemaldir, fakire müsaade buyurunuz, gideyim onu getireyim." demiş Sultan Abdülaziz dönemi 1287/1870 tarihinde abisinin İstanbul'a davetini sağlamıştır.

Şeyh Efendinin İstanbul'a gelmesiyle birlikte Unkapanı civarında Üçmihrablı Camii yakınında bir hane tahsis edilip sohbetlere başlanmıştır. İşte Abdülhamid Han ilk defa tebdili kıyafet ederek geldiği bu sohbetlerde Şeyh Muhammed Zâfir Hazretlerine karşı büyük bir ala-ka ve muhabbet uyanmıştır. Buradaki sohbetler üç sene boyunca devam etmiş, Şeyh Muhammed Zâfir bu arada saraylı bir hanımla (Tir-i Nigâh Hanım öl.1926) 1290/1873 tarihinde evlenmiş, bir ara memleketine gidip gelmiş, sonrasında Medine-i Münevvere'de bir süre inzivaya çekilmiştir.

1293/1876 yılında II. Abdülhamid'in tahta geçmesiyle birlikte Şeyh Muhammed Zâfir Efendi İstanbul'a tekrar davet edildi. İkinci defa Payitahta davet edilen Şeyh Muhammed Zâfir gelişinde Yıldız Hamidiye Camii'nde Şâzelî usulüne göre zikirlere başlamıştır.

Abdülhamid Han'ın büyük bir ilgisine mahzar olan Şeyh Zâfir hazretleri için 1305/1887 yılında bünyesinde cami, tevhidhane, selamlık bölümü, daha sonra ilave edilen harem ve misafirhane bulunan Ertuğrul Tekkesi yaptırılmış, böylece Şeyh Zâfir Hazretleriyle birlikte Şâzelîlik ilk defa Osmanlı toprakları üzerinde tekke açmıştır. Şeyh Zâfir Efendi üç defa memleketine dönmeyi istediyse de Padişah bırakmamıştır. Ömürlerinin sonuna kadar burada ikamet etmişlerdir.

Şeyh Muhammed Zâfir, dönemin pek çok önemli simasında etki uyandırmıştır. Özellikle müridleri arasında zikredilen, dönemin önemli paşalarından, Tunuslu Hayrettin Paşa'nın İstanbul'a gelmesine bizzat vesile olmuştur. Şahsına ve Tekke'ye tahsis edilen misafirhanede pek çok ünlü simayı ağırlamıştır. Şeyh Zâfir'in tesirleri bununla da kalmamış, İslâm dünyasında, özellikle Kuzey Afrika

Şeyh Zafir.

EDIT. N. HANIF, BIOGRAPHICAL ENCYCLOPAEDIA OF SUFIS: Central Asia and Middle East, New Delhi 2002, İSAM Ktp.84588. p. 257-258

bk. EI², V, 948-949 (Medeniyye md.)
F. de J.-Y, Turuq and Turuq-Lmkeed, s. 108 vd.
Abdülkadir Zeki ez-Nefhatu'l-abîrîyye, 1-135-24

M

al-Madani, Haznia Zafir (1847–1903)

Madaniyya, a branch of the Shadhiliyya Sufi order named after Muhammad b. Hasan b. Hamza Zâfir al-Madani (1194–Djumada I 1263/1780 -April-May 1847), who was originally a *mukaddam* of Mawlay Abu Ahmad al-'Arbi al-Darkawi. From 1240/1824–5 al-Madani presented himself as independent head of a *tarika* in his own right, while retaining the essentials of Shadhili teaching and liturgical practice. By that time, he had settled in the Tirpolitanian town of Misrata, where he died and where his shrine may be visited today.

Under his son and successor Muhammad, the order spread in Tripolitania, Cyrenaica, Fazzan, Tunisia, Egypt (Alexandria, Cairo and Suez) and the Hidjaz (Zaki, 239). In 1289, Muhammad went to Istanbul upon the request of Mahmud Nadim Pasha the former *wali* of Tripoli who had then become Grand Vizier. In this city al-Madani was introduced to the future Sultan 'Abd al-Hamid, who was initiated by him into his *tarika*. Later from 1293/1876 onwards al-Madani took up permanent residence in Istanbul.

For a period of about thirty years he acted as an adviser to Sultan 'Abd al-Hamid II, whose accession to the throne he had correctly predicted and who believed strongly in his magical powers and skills. The Sultan built al-Madani a *tekke* in Beshiktash where he himself occasionally attended *dhikr* sessions. In this *tekke*, al-Madani was buried following his death in 1903.

On the Sultan's behalf, he communicated with Ahmad 'Urabi during the events leading up to the British occupation of Egypt in 1882. In 1898, he was instrumental in the appointment of Khayr al-Din Pasha to the office of Grand Vizier. His closeness to the Sultan seems to have been envied by another advisor of the Sultan, the head of the Rifa'iyya order, Abu 'l-Huda al-Sayyadi. According to this *shaikh*, wno sought to discredit al-Madani, whenever the occasion presented itself, al-Madani's father had been the son of a renegade Jew from Thessaloniki.

The Sultan seems to have supported the Madaniyya in the presumption that it would reverse the growth of the Sansusiyya order as well as counter European influence in North Africa. Here a major role was played by Muhammad's brother Hamza, who, from Tripolitania and with Ottoman support, directed agitation against the French in Tunisia.

RAC
Türkiye Diyanet Vakfı
İslâm Araştırmaları Merkezi
Kütüphanesi
Demirbaş No 39198-2
Tasnif No 922.97
BAYH

مطبوعات مجمع اللغة العربية بدمشق

حلية البشر

في

تاريخ القرن الثالث عشر

تأليف

الشيخ عبد الرزاق البيطار

١٢٥٣ - ١٣٣٥ هـ

الجزء الثاني

حققه ونسقه وعلق عليه حفيده

محمد بهجة البيطار

من أعضاء مجمع اللغة العربية

دار صادر

بيروت

- 181879
Şeyh Zafir

احترامه ، وتقصده الوزراء والوجوه والكبراء ، إلى أن توفي حادي عشر رجب سنة ثمان وثمانين ومائتين والف ، ودفن في مدفنه الذي بناه لنفسه في آخر تربة باب الله رحمه الله تعالى .

الشيخ ظاهر باطن الدمشقي الصالحي

كان رجلاً شهماً ذا مروءة ظاهرة ، وشهامة باهرة ، وأحوال عجيبة ، وأمور غريبة . وكان مشهوراً بالكرامات وخوارق العادات ، مع لطافة وجمال ، واستقامة تدل على حسن الحال ، وهو من التغلبيّين الذين لهم في الشام شهرة كبيرة ، ومناقب هي بكل مدح جديرة . وكان هذا المترجم حسن المعاشرة ، جميل المذاكرة ، كثير الوداد ، بعيداً عن المناكدة والعناد ، وكان مقصوداً في تيسير الحوائج ، مطلوباً في الدعاء لنوال النتائج ، ليس له غلظة ولا فظاظة ولا قباحة في الكلام ، ولا مسبة ولا شتم ولا مايوجب الملام ، مع أن طور الجذب يغلب عليه ، والناس من كل فج تأتي اليه . مات في سنة الف ومائتين ونيف وتسعين رحمه الله تعالى .

المرشد الكامل الشيخ ظافر بن محمد حسن بن حمزة ظافر المدني الشاذلي

منبع عين الحقيقة ، ومجمع بحري الشريعة والطريقة ، إنسان حدقة الفضائل ، وترجمان عرفان السادة الأفاضل ، وحديقة الهدْي والكمال ، ومعدن الجود والنوال ، من أجمع ذوو التحقيق على علمه وولايته ، واجتمع أهل التدقيق على كمال فهمه ودرايته ، ورفع الدهر قدره فأجله ، وعرف ضده فأهانه وأذله ، وخدمته السيادة فكانت له عبدا ، ولاحظته العناية

فأفرغت في رعايته جهدا . ولم يزل يتنقل مُقامُه ، ويترقى قدره ومَقامه ، إلى أن دعته الحضرة السلطانية ، للإقامة بمدينة القسطنطينية ، وبيان ذلك على طريق الإجمال لا على التفصيل ، المؤدي إلى الخروج عن المقصود وارتكاب التطويل ، انني كتبت لحضرته وهو في الآستانة العلية ، أن يرسل لي ترجمته السنية ، فأجاب وما ضن ومنّ عليّ بها وما مَن ، وأنبأني بأنه ولد في شعبان المبارك سنة أربع وأربعين ومائتين والف ، بِمِسْراتَه من أعمال طرابلس التي دفن بها والده المجمع على كماله من غير خُلف ، فنشأ في حجر والده إلى أن شب ، وكان له كمن طب لمن حب ، ثم قال : فعلمني القرآن إلى أن أتقنته ، ثم علمني من أنواع العلوم إلى أن ظننت أنّ ما تعلمته أحسنته ، ثم أخذ يؤدبني بآداب السنة ، إلى أن وجد نفسه الشريفة لإعطائي الطريق مطمئنة ، فاستخار الله واستهداه ، وغب أن حصل له الإذن بما يهواه ، أخذ يدي بطريق المصافحة وتلا قوله تعالى « وأوفوا بعهد الله إذا عاهدتم » إلى آخر الآية ثم تلا : إن الذين يبايعونك إنما يبايعون الله » الآية ثم لقنني لا إله إلا الله وقال لي اذكرها من غير قيد ولا عدة تتكاثر عليك الفيوضات ، ويتقوى لك بفضل الله المدد . وكان رضي الله عنه يحبني محبة كاملة زائدة عما تقتضيه شفقة الأبوة ، ولا زال يؤهلني لكل أمر ذي بال ، ويمدني بهمته الجامعة لأنواع الكمال ، ثم ألبسني الخرقة المباركة ، وهي جبّة صوف من لباس المغرب ، وقد ثقل علي لبسها حتى صرت أختفي من الناس مدة ، إلى أن حصل لي بهمته تمام الأنس بها ، ولا زالت على ظهري ثلاث سنين ، ثم أمرني أن أتلون في اللباس ، ثم أتيته وطلبت منه أن يلقنني الاسم الخاص ، فأمهلني أياماً إلى أن تحقق مني صدق طلبي له أخذ بيدي ولقنني إياه ، وقال لي اذكره يفتح الله عليك عن قريب إن شاء الله ، فكنت